

ΑΡΧΑΙΟΜΕΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

Επιμέλεια: Γιάννης Μπασιάκος

Το 5ο Συμπόσιο Αρχαιομετρίας της ΕΑΕ

Αμέσως μετά την κυκλοφορία των Πρακτικών του 4ου Συμποσίου της, η Ελληνική Αρχαιομετρική Εταιρεία ανήγγειλε τη διοργάνωση του 5ου Συμποσίου της, που θα γίνει στις 8-10 Οκτωβρίου, στο αμφιθέατρο Cotsen Hall, της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών, στην Αθήνα. Στη σχετική εγκύκλιο αναφέρεται ότι το Συμπόσιο στοχεύει στην παρουσίαση των πρόσφατων αποτελεσμάτων των αρχαιομετρικών ερευνών στον αιγαιακό χώρο. Τα κύρια θέματα του Συμποσίου θα είναι: Χρονολογήσεις, αυθεντικότητα, τεχνολογία και προέλευση αρχαιολογικών υλικών, γεωφυσικές διασκοπήσεις, γεωαρχαιολογία, επεμβάσεις συντήρησης και αποκατάστασης, βιολογικά υλικά, οργανικά κατάλοιπα και μαθηματικές μέθοδοι. Στην ειδική θεματική συνεδρία θα εξεταστούν ζητήματα αρχαιολογίας, παλαιοανθρωπολογίας και παλαιοπεριβάλλοντος των ελληνικών σπηλαίων, με έμφαση στα μεγάλα ερευνητικά προγράμματα. Οι εργασίες που θα υποβληθούν για παρουσίαση θα κριθούν από μέλη ειδικών θεματικών επιτροπών και οι επίσημες γλώσσες του Συμποσίου θα είναι η ελληνική και η αγγλική. Το κόστος εγγραφής έχει καθοριστεί στα 100 ευρώ και περιλαμβάνει δεξίωση υποδοχής και δείπνο στη διάρκεια των εργασιών του Συμποσίου. Καταληκτική ημερομηνία υποβολής περιλήψεων εργασιών προς παρουσίαση είναι η 20η Ιουνίου 2008. Πληροφορίες στην ιστοσελίδα www.archaeometry.gr.

Επιστημονική ημερίδα για την έρευνα στο σπήλαιο Αλεπότρυπα Διρού

Πενήντα χρόνια συμπληρώθηκαν από την εποχή που το ζεύγος των ερευνητών σπηλαιολό-

γων, ο Ιωάννης και η Άννα Πετροχείλου, ανακάλυψαν το σπήλαιο Αλεπότρυπα Διρού και το γνωστοποίησαν στην Αρχαιολογική Υπηρεσία. Από τότε, η ανασκαφική-αρχαιολογική και λοιπές μελέτες αναλήφθηκαν από επιτελεία ειδικών μελετητών, υπό τη διεύθυνση του δρος Γ. Παπαθανασόπουλου, που συνεχίζει ακόμη και σήμερα, ως επίτιμος Έφορος Αρχαιοτήτων, το ερευνητικό του έργο στο σημαντικό αυτό σπήλαιο. Με τίτλο «Αλεπότρυπα, 50 χρόνια (1958-2008)». Η αρχαιολογική αξία και η αναπτυξιακή διάσταση του Νεολιθικού Διρού», το Κέντρο Νεολιθικών Μελετών Διρού και η Παλλακωνική Ένωση διοργάνωσαν ημερίδα στις 31.3.2008 που έγινε στο Πολεμικό Μουσείο (Αθήνα) με τη μέριμνα του ίδιου αρχαιολόγου και του επιτελείου του. Μέσα από είκοσι, περίπου, επιστημονικές ανακοινώσεις και εισηγήσεις αναδείχθηκε η μεγάλη σημασία του σπηλαίου για την Προϊστορική Αρχαιολογία, το περιβάλλον, την τοπική ανάπτυξη, την τεχνολογική σημασία των μεταλλικών ευρημάτων και μια σειρά άλλων παραμέτρων και τονίστηκαν οι ανάγκες για τη συνέχιση της μελέτης, την προστασία και την ανάδειξη του σπηλαίου. Τα νέα δεδομένα που ανακοινώθηκαν και οι εισηγήσεις των ομιλητών πρόκειται, όπως μας πληροφορήσαν οι οργανωτές, να εκδοθούν σε σχετικό τόμο.

Διημερίδα Αρχαιολογίας Περιβάλλοντος στο ΑΠΘ

Στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος του Τομέα Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, διοργανώθηκε στις 28 και 29 Μαρτίου 2008 ένας ξεχωριστός κύκλος διαλέξεων-παραστάσεων που περιλάμβανε θέματα που συχνά εξετάζονται στο πεδίο της Αρχαιολογίας Πε-

ριβάλλοντος. Ζητήματα γεωαρχαιολογίας, μικρομορφολογίας, αναλύσεων κεραμικής, αρχαιοβοτανικής, ανθρακολογίας, παλυνολογίας, ζωο-αρχαιολογίας, αρχαιοεντομολογίας, μελέτης κελυφών μαλακίων, αρχαίου DNA και σταθερών ισotόπων, οργανικών καταλοίπων και κυρίως ερμηνείες και αξιολογήσεις δεδομένων, εξετάστηκαν από ειδικούς και αποτέλεσαν μια μοναδική ευκαιρία πρόσθετης επιμόρφωσης για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και τους άλλους ακροατές των μαθημάτων αυτών. Ας σημειωθεί ότι μελέτες του αρχαίου DNA θεωρούνταν αδύνατες για τα ελληνικά εργαστηριακά δεδομένα πριν λίγα, μόλις, χρόνια, διαδικασία που σήμερα αποτελεί υπαρκτή δυνατότητα και τα πρώτα αποτελέσματα τέτοιων μελετών έρχονται τώρα να συμπληρώσουν τις γνώσεις μας για το φυλογενετικό παρελθόν των πληθυσμών που έζησαν πριν από αρκετές χιλιετίες στην ελληνική χερσόνησο και στα νησιά. Αξίζουν κάθε υποστήριξη και πρέπει να συνεχιστούν τέτοιες σπουδαίες ερευνητικές και διδακτικές πρωτοβουλίες.

Το Διεθνές Συνέδριο Αρχαιομετρίας

Με μεγάλη συμμετοχή, άνω των 500 εγγραφών, πραγματοποιήθηκε το 37ο Διεθνές Συνέδριο Αρχαιομετρίας στην πόλη Σιένα της Ιταλίας από τις 12 έως τις 16 Μαΐου 2008. Οι κύριες θεματικές συνεδρίες ήταν: Τεχνολογία και προέλευση κεραμικών, υαλίνων και υαλωδών υλικών, μελέτη λίθινων, χρωστικών και κονιαμάτων, Βιο-Αρχαιολογία, Παρασκευή και κατανάλωση τροφής κατά την αρχαιότητα, Χρονολογήσεις, Διασκοπήσεις και μελέτες πεδίου, αλληλεπίδραση ανθρώπου-παλαιοπεριβάλλοντος και μέταλλα-μεταλλουργικά κεραμικά (τεχνολογία

και προέλευση). Σε κάθε τέτοιο Συνέδριο επιλέγεται για περαιτέρω μελέτη μια θεματική ενότητα, που τη φορά αυτή είχε τίτλο «Micro/nano diagnostics and ancient technology». Η ελληνική συμμετοχή ήταν, και πάλι, εντυπωσιακή, τόσο σε αριθμό εγγραφών (περισσότεροι από 20) όσο και σε αριθμό πρωτότυπων ανακοινώσεων (πρωτότερες από 30). Το πρόγραμμα του Συνεδρίου είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

www.unisi.it/eventi/isa2008/index.htm.

Νέες εκδόσεις

Νέες τεχνολογίες στις αρχαιολογικές επιστήμες
επιμ. Ι. Λυριτζής
εκδ. Gutenberg, 2008

Η ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας που αδιάκοπα αξιοποιείται για την καλύτερη γνώση και μελέτη της πολιτισμικής κληρονομιάς, τα τελευταία χρόνια δημιουργήσε την ανάγκη της καταγραφής, της αποτίμησης και της κατανόησης των δυνατοτήτων της, όχι μόνο από τους αρχαιολόγους, τους φοιτητές και τους συντηρητές, αλλά και από τους ίδιους τους θετικούς επιστήμονες που καταγίνονται με αρχαιομετρικές μελέτες σε διαφορετικά γνωστικά πεδία. Ένας ογκώδης τόμος επτακοσίων σελίδων με τον προαναφερόμενο τίτλο αποτελεί το πρόσφατο επίτευγμα της συλλογικής συγγραφικής εργασίας τριάντα ειδικών, Ελλήνων και ξένων, που αποτυπώνει όλες τις σύγχρονες τάσεις εφαρμογής των νέων τεχνολογιών για την επαύξηση της αρχαιολογίας.

Το βιβλίο διαρθρώνεται σε 22 κεφάλαια ταξινομημένα σε έξι ενότητες ως εξής: 1. Μουσεία,

ΑΡΧΑΙΟΜΕΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

μουσειολογία, προληπτική συντήρηση έργων τέχνης, 2. Έρευνα για ανάδειξη υπαίθριων αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών συνόλων, 3. Συντήρηση και ανάγνωση αρχαίων κειμένων, 4. Αρχαιολογία, στατιστική και πληροφορική, 5. Ψηφιακές βάσεις δεδομένων και μηχανές αναζήτησης στον πολιτισμό και 6. Τεχνολογίες πολυμέσων. Η εκδοτική επιμέλεια ανήκει στον Ι. Λυριτζή, καθηγητή Αρχαιομετρίας στο Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Ρόδος), ο οποίος προσθέτει, με τον τρόπο αυτό ένα ακόμη βιβλίο στο πλούσιο συγγραφικό και εκδοτικό του έργο. Το βιβλίο κυκλοφόρησε πρόσφατα (Απρίλιος 2008) και αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό βοήθημα σε όλες τις κατηγορίες των σχετικά ενδιαφερομένων, περισσότερο όμως στους φοιτητές των πανεπιστημίων που διδάσκονται το μάθημα της Αρχαιομετρίας στα ΑΕΙ της χώρας. Διατίθεται από το βιβλιοπωλείο Gutenberg, Διδότου 37, Αθήνα, τηλ. 210-3642003, www.dardanosnet.gr.

Πρακτικά του 4ου Συμποσίου Αρχαιομετρίας της ΕΑΕ

Σε έναν ογκώδη τόμο 690 σελίδων και με έτος έκδοσης το 2008, κυκλοφόρησαν από τον βρετανικό εκδοτικό οίκο BAR (British Archaeological Reports) τα Πρακτικά του 4ου Συμποσίου Αρχαιομετρίας της Ελληνικής Αρχαιομετρικής Εταιρείας, το οποίο είχε διεξαχθεί στην Αθήνα από τις 28 ως τις 31 Μαΐου 2003. Τα Πρακτικά είναι γραμμένα στην αγγλική, αλλά σε όλα τα άρθρα υπάρχει ελληνική σύνοψη και κυκλοφορούν υπό τον τίτλο «Proceedings of the 4th Symposium of the Hellenic Society for Archaeometry», με αριθμό αναφοράς 1746. Επιμελητές έκδοσης είναι οι Γ. Φακορέλλης, Ν. Ζαχαριάς και Κ. Πολυκρέτη. Τα 85 άρθρα που περιέχονται στον τόμο των Πρακτικών έχουν όλα τα χαρακτηριστικά των επιστημονικών δημοσιεύσεων, αφού είναι όλα πρωτότυπα και έχουν εγκριθεί για δημοσίευση από διεθνή επιστημονική επιτροπή, καθώς και από άλλους

ειδικούς ερευνητές. Τα άρθρα αφορούν κυρίως σε αρχαιομετρικές μελέτες του ελληνικού και κυπριακού χώρου και εμπίπτουν σε όλα τα αντικείμενα, στα οποία εκτείνεται σήμερα η Αρχαιομετρία, με έρευνα ή πρωτοποριακές εφαρμογές, δηλαδή: Χρονολογήσεις-αυθεντικότητα, γεωφυσικές διασκοπήσεις, γεωαρχαιολογικές έρευνες, παλαιοπεριβάλλον-παλαιοδίαιτα, παλαιοανθρωπολογία, κεραμικά και υάλινα υλικά, λίθινα και κονιάματα, μέταλλα, χρωστικές, οργανικά κατάλοιπα, ερευνητικές δραστηριότητες στη συντήρηση και μελέτες αρχαίας τεχνολογίας.

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα των τελευταίων Συνεδρίων Αρχαιομετρίας της ΕΑΕ, το οποίο αποτυπώνεται και σε αυτά τα Πρακτικά, είναι ότι οι περισσότερες εργασίες που παρουσιάζονται συνιστούν αποτέλεσμα μελέτης τόσο των αρχαιολόγων-ανασκαφών όσο και των ειδικών θετικών επιστημών. Τέτοιες επιστημονικές συμπράξεις δεν έχουν επιτευχθεί ακόμη σε ανάλογες αρχαιομετρικές συναντήσεις άλλων χωρών, και οφείλονται στην πολύχρονη επιστημονική πορεία της ΕΑΕ, που είναι το αρχαιότερο επιστημονικό σωματείο του κλάδου στην Ευρώπη και έχει καταφέρει να εγκαθιδρύσει μια κοινή γλώσσα συνεννόησης μεταξύ αρχαιολόγων και θετικών επιστημών, με αποτέλεσμα ερευνητικές εργασίες υψηλού επιπέδου.

Η παρουσίαση της έκδοσης έγινε με πρωτοβουλία της ΕΑΕ, στο αμφιθέατρο του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου (Αθήνα), στις 6 Μαΐου 2008, με ομιλητές τον καθηγητή και τ. πρύτανη του Πανεπιστημίου Κρήτης κ. Π. Θέμελη, τον καθηγητή του ΕΜΠ κ. Παπαδημητρίου και τη δρ Ε. Μάγκου, διευθύντρια του Χημικού Εργαστηρίου του ΕΑΜ. Το βιβλίο διατίθεται, κατόπιν παραγγελίας, από τον BAR και ισχύουν ειδικές τιμές έκπτωσης για τα μέλη της ΕΑΕ και για τους συγγραφείς. Πληροφορίες μέσω του δρος Γ. Φακορέλλη, στο e-mail: facorell@ha.uth.gr.

Η ίδια επιστημονική εταιρεία (ΕΑΕ) δημοσίευσε πρόσφατα, σε επιμελημένη έκδοση (Ιανου-

άριος 2008) τα Πρακτικά της Ημερίδας με τίτλο «Θετικές επιστήμες και Αρχαιολογία: Οι φορείς της έρευνας συζητούν και προτείνουν». Στο τομίδιο περιέχονται οι εισηγήσεις και οι προτάσεις 18 ομιλητών που προέρχονται από ισάριθμους ερευνητικούς φορείς ή πανεπιστήμια με αρχαιομετρικές δραστηριότητες. Η ημερίδα έγινε στο αμφιθέατρο του ΥΠΠΟ, Μπουμπουλίνας 20-22, Αθήνα, υπό την αιγίδα του ίδιου υπουργείου και αποτέλεσε μια μοναδική ευκαιρία καταγραφής-αποτίμησης της σοβαρής αρχαιομετρικής έρευνας που γίνεται στη χώρα, αλλά και καλύτερου προγραμματισμού για το μέλλον. Αντίτυπα του τομίδιου διατίθενται δωρεάν στους ενδιαφερόμενους. Πληροφορίες: Δρ Ν. Ζαχαριάς, πρόεδρος ΔΣ της ΕΑΕ, τηλ. 210-6503316 ή στο e-mail: zacharias@ims.demokritos.gr.

Ορολογία της Αρχαίας Μεταλλείας

Κωνσταντίνος Τσάιμου
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις ΕΜΠ, 2007

Η δρ Κωνσταντίνος Τσάιμου, αρχαιολόγος, καθηγήτρια στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, διδάσκει το μάθημα της Ιστορίας της Μεταλλείας και Μεταλλουργίας στη Σχολή Μηχανικών Μεταλλείων-Μεταλλουργών. Το νέο βιβλίο της, *Ορολογία της Αρχαίας Μεταλλείας*, είναι καρπός μερικών δεκαετιών ενασχόλησής της στο αντικείμενο της αρχαίας ελληνικής μεταλλευτικής και μεταλλουργικής τεχνολογίας. Αναμφισβήτητα το βι-

βλίο αυτό συμπληρώνει ένα σοβαρό κενό στο αντίστοιχο πεδίο, δεδομένου ότι η σύγχρονη βιβλιογραφία είναι φτωχή, πράγματι, σε αυτόν τον τομέα. Από τα αρχαία κείμενα αποθησαυρίζονται 621 λήμματα και αναφέρονται οι αρχαίοι συγγραφείς που χρησιμοποιούν τη σχετική λέξη, καθώς και τα κυριότερα σχετικά χωρία. Το βιβλίο παρουσιάστηκε επίσημα στην Αίθουσα Εκδηλώσεων του Κτιρίου Διοίκησης του ΕΜΠ, στις 9 Απριλίου 2008 με ομιλητές τον Πρύτανη, άλλους πανεπιστημιακούς καθηγητές και τη συγγραφέα. Η έκδοση έγινε στη σειρά των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων του ΕΜΠ.

Τα μεταλλικά ορυκτά της Ελλάδος

Ελευθερία Δήμου-Χανιωτάκη
(υπό έκδοση)

Έχοντας υπηρετήσει επί 35 και πλέον χρόνια ως ορυκτολόγος-πετρολόγος στην αντίστοιχη διεύθυνση του ΙΓΜΕ, η δρ Ελευθερία Δήμου-Χανιωτάκη αφήνει πίσω της ένα σημαντικότατο πόνημα, ιδιαίτερα χρήσιμο για τους ασχολούμενους με τη μελέτη των αρχαίων, μετάλλων τόσο τους εκπαιδευόμενους όσο και τους εκπαιδευτές τους. Στις 215 σελίδες του βιβλίου παρουσιάζονται πολλές εκατοντάδες μεταλλικά ορυκτά, όπως αυτά αποκαλύπτουν τα χαρακτηριστικά τους υπό το μικροσκόπιο (πολυτικό, μεταλλογραφικό, ηλεκτρονικό). Η συγγραφέας, βασιζόμενη στις ευρύτερες γνώσεις της και στην πολυετή εμπειρία της, πρωτοτυπεί με το βιβλίο αυτό, επειδή παραθέτει ιδιαίτερα χρήσιμα δεδομένα για κάθε ορυκτό, όπως η «παραγένεσή» του, οι μικροανάλυσεις, οι χαρακτηριστικές φωτο-μικρογραφίες, οι επισημάνσεις για τις περιοχές που απαντούν τα ορυκτά, ο τονισμός των διαφορών και των ομοιοτήτων με άλλα ορυκτά και πολλά άλλα, διατυπωμένα με ενάργεια και περισσή μέριμνα να γίνουν κτήμα του αναγνώστη. Ένα πολύτιμο βιβλίο-θησαύρισμα, το οποίο θα κυκλοφορήσει σε μερικές εβδομάδες. Πληροφορίες για τη διάθεσή του: edimou@igme.gr.